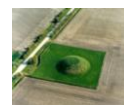

Archeologisch vooronderzoek in het kader van de herontwikkeling aan de Middelweg 85 te Leersum, gemeente Utrechtse Heuvelrug

Ruimtelijk advies op basis van bureauonderzoek

Rapportnummer:	V1612
Projectnummer:	V18-3747
ISSN:	1573 – 9406
Status en versie:	Concept, versie 1.1
In opdracht van:	Koopmans Beheer
Rapportage:	O.P.N. Satijn, R. Schrijvers, F.P.J. van Puijenbroek
Plaats en datum:	Amersfoort, 26 februari 2018

Niets uit dit werk mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, daaronder mede begrepen gehele of gedeeltelijke bewerking van het werk, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Vestigia BV

Documentbeheer				
<i>Versie</i>	<i>Status</i>	<i>Datum</i>	<i>Toelichting</i>	<i>Autorisatie</i>
1.0	Concept	19 februari 2018	Eerste concept ter goedkeuring opdrachtgever	R.M. van Heeringen
1.1	Concept	26 februari 2018	Tweede concept ter goedkeuring opdrachtgever	R.M. van Heeringen

Projectgegevens		
Initiatief	Sloop en nieuwbouw	
Toponiem / locatie	Middelweg 85	
Plaats	Leersum	
Gemeente	Utrechtse Heuvelrug	
Provincie	Utrecht	
Opdrachtgever	Koopmans Beheer Amersfoortseweg 38 3951 LC Maarn	
Contactpersoon	Dhr. J. Koopmans	
Oppervlakte plangebied	Ca 2,6 ha	
Diepte grondwerkzaamheden	Maximaal 1,5 m -mv	
Huidig grondgebruik	Deels bebouwd, erf	
Onderzoeksmelding	4588281100	
Soort onderzoek	Bureauonderzoek	
RD-coördinaten van het plangebied	Xmin 156.399 Xmax 156.5414	Ymin 446.964 Ymax 446.965
Kaartblad (1:25.000)	39B	
Uitvoerder en documentatie	Vestigia Archeologie & Cultuurhistorie	
Projectleider/Senior archeoloog	dr. R.M. van Heeringen (sr. KNA archeoloog)	
Projectmedewerkers	drs. O.P.N. Satijn, R. Schrijvers (KNA archeoloog) Drs. R. Schrijvers (sr. prospector) F.P.J. van Puijenbroek (prospector in opleiding)	
Uitvoering booronderzoek	n.v.t.	
Contactpersoon/deskundige namens het bevoegd gezag	A. Luksen-IJtsma (gemeentelijk archeoloog) 0343-565 706; annemarie.luksen@heuvelrug.nl	

Inhoudsopgave

Samenvatting en advies	5
Onderbouwing advies	7
1 Projectomgeving	7
1.1 Afbakening plangebied en consequenties toekomstig gebruik (LS01)	7
1.2 Onderzoeksdoel en -methode	8
2 Beleidskader	9
2.1 Wettelijk kader	9
2.2 Gemeentelijk beleid (LS01)	9
3 Verwachtingsmodel	11
3.1 Natuurlijk landschap (LS04)	11
3.2 Historisch landschap (LS02, LS03, LS04)	13
3.3 Archeologische waarden (LS04)	16
3.4 Gespecificeerde archeologische verwachting (LS05)	17
4 Advies vervolgonderzoek (LS05)	18
Literatuur	19
Digitale bronnen	19
Kaarten en bijlage	21

Afbeelding 1 Luchtfoto van de ligging van het plangebied (in het blauw). Bron: ArcGIS Online.

Samenvatting en advies

In opdracht van Koopmans Beheer heeft Vestigia *Archeologie & Cultuurhistorie* een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd in het kader van de voorgenomen herontwikkeling van het plangebied aan de Middenweg in Leersum. Het bestemmingsplan in het plangebied zal worden gewijzigd van agrarisch naar wonen met werken (bedrijf). Daarnaast zullen drie opstallen worden gesaneerd en een nieuwe opstal van 600 m² worden opgericht, waarbij de grond tot maximaal ca. 1,5 m -mv zal worden vergraven. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 2,6 hectare.

Doel van het archeologisch bureauonderzoek was vast te stellen of er in het plangebied sprake is (of kan zijn) van archeologische resten die door de ingrepen verstoord dreigen te worden en, indien mogelijk, uitspraken te doen over de waarde hiervan in termen van fysieke en inhoudelijke kwaliteit zoals zeldzaamheid en gaafheid.

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied door de ligging op een gordeldekzandrug van nature een goede locatie voor nederzettingen was. Dit wordt nog versterkt door het feit dat het plangebied is gelegen op de overgang tussen de hoge stuwwallen en het de zuidelijk gelegen veengebieden. Daarnaast kunnen archeologische resten goed bewaard zijn gebleven onder de in de Middeleeuwen opgeworpen enkeerdgrond zonder door moderne ploegwerkzaamheden verstoord te raken. Enkeerdgronden zijn van oudsher geliefde vestigingsplaatsen. De nabijgelegen AMK-terreinen 12176 en 12177 illustreren de potentie van deze omgeving voor intacte sporen uit het Neolithicum en/of de Bronstijd.

Binnen het plangebied bevindt zich het historische boerderijcomplex Schevichoven dat vanaf de Late Middeleeuwen in de historische bronnen wordt genoemd. Op het terrein bevinden zich enkele historische gebouwen waarvan ten minste één een laatmiddeleeuwse oorsprong heeft.

De archeologische verwachting binnen het plangebied is daarom hoog voor de periode Neolithicum tot en met de Nieuwe Tijd. Het archeologisch spookmateriaal zal vooral bestaan uit sporen van bewoning en landgebruik. Het vondstmateriaal zal vooral bestaan uit aardewerk, glas, metaal (vanaf Bronstijd), (verbrand) bot en bouw materiaal.

Advies

Op basis van de uitkomsten van het bureauonderzoek adviseert Vestigia *Archeologie & Cultuurhistorie* binnen het plangebied een inventariserend veldonderzoek door middel van verkennende boringen uit te voeren om de archeologische verwachting te toetsen. Er zal worden geboord conform de richtlijnen van de gemeente Utrechtse Heuvelrug, dat wil zeggen met een minimum van 6 boringen per hectare, hetgeen voor het plangebied neerkomt op ongeveer 16 boringen voor het gehele plangebied. De boringen dienen te worden gezet met behulp van een megaboer diameter 7 cm, naar verwachting tot 2 m -mv (0,5 m dieper dan de verstoringsdiepte).

Gezien de omvang van het plangebied kan het vervolgonderzoek ook bestaan uit een gericht verkennend en/of karterend archeologisch onderzoek gericht op de te verstoren locaties.

Het is aan het bevoegd gezag, de gemeente Utrechtse Heuvelrug, om op basis van dit rapport en het daarin geformuleerde advies een besluit te nemen ten aanzien van het vervolgonderzoek. Bij eventuele ingrepen aan de gebouwen behorende bij het rijksmonument (mon.nr. 527925) dient een omgevingsvergunning te worden aangevraagd.

Ook nadat het archeologisch onderzoek is afgerond, blijft de meldingsplicht archeologische toevalsvondst of waarneming van kracht (Erfgoedwet, artikel 5.10 Archeologische toevalsvondst). Aangezien het nooit volledig is uit te sluiten dat tijdens eventueel grondverzet een archeologische toevalsvondst wordt

gedaan, is het wenselijk de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht om hiervan zo spoedig mogelijk melding te doen bij het bevoegd gezag, de gemeente Utrechtse Heuvelrug, en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Onderbouwing advies

1 Projectomgeving

1.1 Afbakening plangebied en consequenties toekomstig gebruik (LS01)

In opdracht van Koopmans Beheer heeft Vestigia *Archeologie & Cultuurhistorie* een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd in het kader van de voorgenomen herontwikkeling van het plangebied aan de Middenweg in Leersum. Het bestemmingsplan in het plangebied zal worden gewijzigd van agrarisch naar wonen met werken (bedrijf). Daarnaast zullen drie opstallen worden gesaneerd en een nieuwe opstal van 600 m² worden opgericht, waarbij de grond tot maximaal ca. 1,5 m -mv zal worden vergraven. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 2,6 hectare.

Voorafgaand aan de ontwikkelingen dient in kaart gebracht te worden of zich binnen het onderzoeksgebied behoudenswaardige archeologische resten (zouden kunnen) bevinden, die tegen de achtergrond van de bodemingrepen gevaar lopen.

Afbeelding 2 Inrichtingsplan. Bron: Koopmans Beheer.

1.2 Onderzoeksdoel en -methode

Doel van het archeologisch bureauonderzoek was vast te stellen of er in het plangebied sprake is (of kan zijn) van archeologische resten die door de ingrepen verstoord dreigen te worden en, indien mogelijk, uitspraken te doen over de waarde hiervan in termen van fysieke en inhoudelijke kwaliteit zoals zeldzaamheid en gaafheid. Hiertoe is eerst een bureauonderzoek verricht, waarbij voor het plangebied een specifiek archeologisch verwachtingsmodel is opgesteld. Vervolgens is een advies geformuleerd in het kader van de cyclus van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ). Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.0), protocol 4002 Bureauonderzoek. Per 28 april 2017 is Vestigia *Archeologie & Cultuurhistorie* binnen BRL 4000 gecertificeerd voor alle werkprotocollen op het gebied van archeologisch (voor)onderzoek en het opstellen van Programma's van Eisen.

2 Beleidskader

2.1 Wettelijk kader

De zorgplicht voor het archeologisch erfgoed is uitgewerkt in de Monumentenwet 1988 en in de wijziging hierop; de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz, 2007). Een deel van de Monumentenwet is per 1 juli 2016 opgegaan in de Erfgoedwet. Het overige deel zal te zijner tijd opgaan in de Omgevingswet. Tot die tijd blijven die artikelen die niet zijn overgegaan naar de Erfgoedwet van kracht zoals ze in de Monumentenwet van 1988 zijn benoemd.

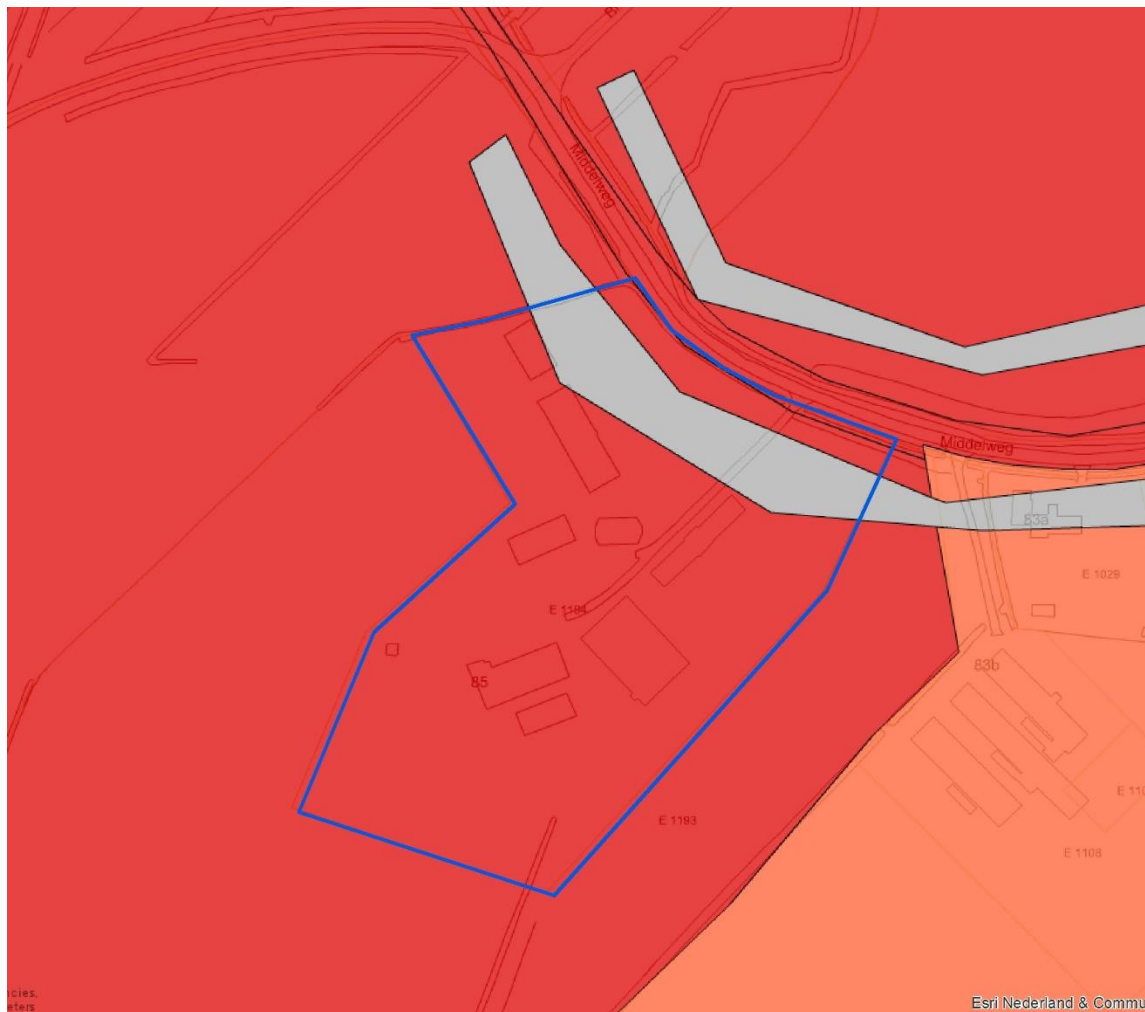
De Wamz vormde de implementatie van het Verdrag van Malta dat in 1992 door diverse Europese lidstaten is ondertekend. Hierin wordt gesteld dat het streven is archeologisch erfgoed in de bodem te beschermen en daarmee te behouden. Om dit te kunnen doen moet archeologisch erfgoed ingepast worden in de ruimtelijke ordening. Een ander uitgangspunt is dat indien behoud in de bodem (*in situ*) niet mogelijk is, de verstoorder onderzoek naar de archeologische waarden moet betalen. In de praktijk zijn dit de kosten voor de archeologische monumentenzorg cyclus (AMZ-cyclus).

Met de invoering van de Wamz werden gemeenten verplicht om archeologiebeleid te ontwikkelen omdat artikel 38a van de Monumentenwet 1988 bepaalde dat de gemeenteraad bij de vaststelling van een bestemmingsplan en bij de bestemming van de in het plan begrepen grond rekening houdt met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten monumenten. Met invoering van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro, 2008) werd de archeologie definitief verankerd in de ruimtelijke ordening. Bepaald werd dat gemeenten na maximaal 10 jaar een bestemmingsplan moeten herzien of vernieuwen (daarbij rekening houdend met de archeologie op grond van de Monumentenwet 1988).

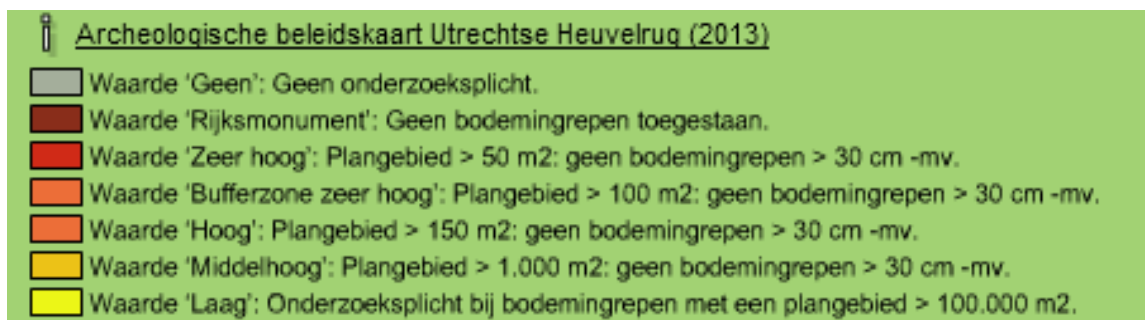
Op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo, 2010) zijn burgemeester en wethouders bevoegd gezag in het kader van de omgevingsvergunning. Op grond van de Ontgrondingenwet zijn Gedeputeerde Staten bevoegd gezag in het kader van de ontgrondingsvergunning, voor andere gronden dan bij ministeriële regeling aan te wijzen rijkswateren. De minister van Infrastructuur en Waterstaat is bevoegd gezag ten aanzien van de bodem en oevers van rijkswateren op grond van de Waterwet.

2.2 Gemeentelijk beleid (LS01)

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft een Archeologische beleidskaart (*afbeelding 3*). Deze archeologiekaart uit 2013 is niet verwerkt in het vastgestelde bestemmingsplan Leersum Buitengebied 2005/2009. Op deze kaart is het plangebied gekarteerd als waarde – archeologie 1 zeer hoog Beschermde Landgoederen. Bij deze gebieden geldt dat ingrepen groter dan 50 m² en dieper dan 30 cm beneden maaiveld vergunningsplichtig zijn vanuit de archeologie.

Afbeelding 3 Plangebied op de archeologische beleidskaart van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Bron: <http://odru.gispubliek.nl>.

Afbeelding 4 Legenda archeologische beleidskaart van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Bron: <http://odru.gispubliek.nl>.

3 Verwachtingsmodel

3.1 Natuurlijk landschap (LS04)

Het plangebied ligt ten zuidwesten van de Utrechtse Heuvelrug, direct ten zuiden van de Darthuizerpoort. Tijdens het Saalien, ca. 240.000 tot 125.000 jaar geleden, lag een groot gedeelte van Nederland onder landijs. De maximale ijsuitbreiding wordt gemarkeerd door de stuwwal van de Utrechtse Heuvelrug. Bij het smelten van het ijs ontstond er een ijssmeltwaterdal dat door de stuwwal heen ging. De Darthuizerpoort is het grootste ijssmeltwaterdal van de Utrechtse Heuvelrug. Stroomafwaarts van de heuvelrug ontstonden sandrs waar de rivier uitwaaierte. Hierbij verloor het systeem aan snelheid en werd sediment afgezet. Het grofkorrelig sediment werd stroomopwaarts afgezet en de fijnere fracties verder stroomafwaarts. In het plangebied zullen deze sedimenten vooral uit grof zand en grind bestaan. De sandr afzettingen worden gerekend tot het Laagpakket van Schaarsbergen, onderdeel van de Drenthe Formatie.¹

Aan de hand van een hoogtekartaal zijn de effecten van de Saalien ijstijd duidelijk te zien. Ten noordoosten van het plangebied is de Utrechtse Heuvelrug zichtbaar aan de steile hellingen. Hierbinnen is de Darthuizerpoort zichtbaar als een groot gat.

Tijdens de laatste ijstijd, het Weichselien (ca. 115.000 tot 10.000 jaar geleden), was er geen landijs in Nederland. Wel was het grondgebied van Nederland een poolwoestijn. Door de afwezigheid van vegetatie had de wind vrij spel op de ondergrond. In een groot gedeelte van Nederland werd in die periode dekzand afgezet. De dekzanden die langs de flanken van de heuvelruggen werden afgezet worden gordeldekzanden genoemd.² Dit is ook het geval in de omgeving van het plangebied (*kaart 2a*). Door de ligging op een gordeldekzandrug was het plangebied van nature een goede locatie voor nederzettingen.

Bij de start van het Holoceen werd het dekzand door een toename aan plantengroei vastgelegd. In deze periode kwam er zuidelijk van het plangebied veengroei voor. Dit is tegenwoordig nog te merken aan toponiemen als Overlangbroek en Broekhuizerlaan evenals de langgerekte vorm van percelen. Bij het plangebied zelf ontbreken echter de typerende toponiemen en perceelsgrenzen die met veengebieden worden geassocieerd. Het is daarom waarschijnlijk dat de top van het plangebied gedurende het Holoceen tot en met de Middeleeuwen uit zand bestond. De zuidelijke veengebieden konden pas in na 1122, toen de Kromme Rijn werd afgedamd, permanent in gebruik worden genomen.

De zandgronden, waaronder het plangebied, waren echter vruchtbaar genoeg voor de landbouw. Daarom werden de bouwlanden in de Middeleeuwen bemest met een combinatie van potstalmest en heideplaggen. Uiteindelijk ontstond een dikke enkeerdgrond van humusrijk zand. De dikte van dit pakket kan tot meer dan een meter reiken. In het noordwestelijk deel van het plangebied is de bodem gekarteerd als een hoge zwarte enkeerdgrond terwijl het zuidoostelijk deel van het plangebied is gekarteerd als een lage enkeerdgrond (*kaart 2b*).³ Het verschil tussen de hoge en de lage enkeerdgronden ligt aan de dikte van de afdekkende laag; bij hoge enkeerdgronden heeft deze een dikte van meer dan 50 cm⁴. Dit soort gronden zijn van oudsher geliefde vestigingsplaatsen. Archeologisch onderzoek heeft aangetoond dat de middeleeuwse landbouwers die hier akkers aanlegden, meestal dezelfde vestigingskeuze maakten als de generaties boeren voor hen⁵. Archeologische resten van voor de ophoging zijn vaak goed bewaard gebleven onder het dikke dek. Dit omdat de archeologische resten niet verstoord zullen zijn geraakt door

¹ Berendsen.

² Berendsen.

³ Van de Water/Kortlang 2013, kaart 4; Stiboka 1981.

⁴ Stiboka 1981.

⁵ Jacobs 2013.

moderne ploegwerkzaamheden. Organische resten zullen echter wel zijn vergaan vanwege de hoge grondwatertrap.

3.2 Historisch landschap (LS02, LS03, LS04)

Historisch-geografische ontwikkeling (LS03)

Binnen het plangebied ligt het historische boerderijcomplex Schevichoven. “Schevichoven” betekent vlashoeve en wordt al in 1394 genoemd.⁶ Gedurende de 15^e tot en met de 18^e eeuw wordt het complex in de historische bronnen genoemd. In de 18^e eeuw werd de boerderij onderdeel van het bezit van de heer van Broekhuizen, tot in 1954 het Centraal Veevoeder Instituut er werd gevestigd. Het complex is hierbij ingrijpend verbouwd, waarbij enkele opstallen aan het geheel zijn toegevoegd (vergelijk *afbeelding 8 en 9*, respectievelijk de situatie rond 1950 en 1990). In de proefboerderij werd onderzoek gedaan naar mengvoerders. Sinds 1981 is het weer een particuliere boerderij. Het boerderijcomplex bestaat uit verschillende bouwwerken uit diverse periode, een boerderij en jachthuis, een duiventoren en andere bijgebouwen, waaronder een schaapskooi. Gezamenlijk vormen deze bouwwerken het Rijksmonument 527925.⁷ Het oudste intacte gebouw op het erf is de 17^e-eeuwse duiventoren. De boerderij bevat in de kern laatmiddeleeuwse en 16^e en 17^e-eeuwse architectonische elementen.⁸ Het hoge zuidwestelijke voorhuis van de boerderij met zijn trapgevels is na een brand in 1911 ingrijpend verbouwd. Hierbij zijn de meeste oude bouwsporen verdwenen.

De eerste gedetailleerde kaart waarop het plangebied is afgebeeld, is de kadastrale minuut van 1811-1832 (*afbeelding 5*). Deze laat alle uit de geschreven historische bronnen bekende bouwwerken zien.

Afbeelding 5 Plangebied op de kadastrale kaart van 1811-1832. Bron: <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>.

Dezelfde situatie is ook zichtbaar op de Bonnebladen van het toenmalige Topografisch Bureau (de voorloper van de Topografische Dienst) uit 1868, 1901 en 1950 (respectievelijk *afbeelding 6, 7 en 8*).

⁶ Lagers/Prins-Schimmel 200, 142-143.

⁷ <https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/>.

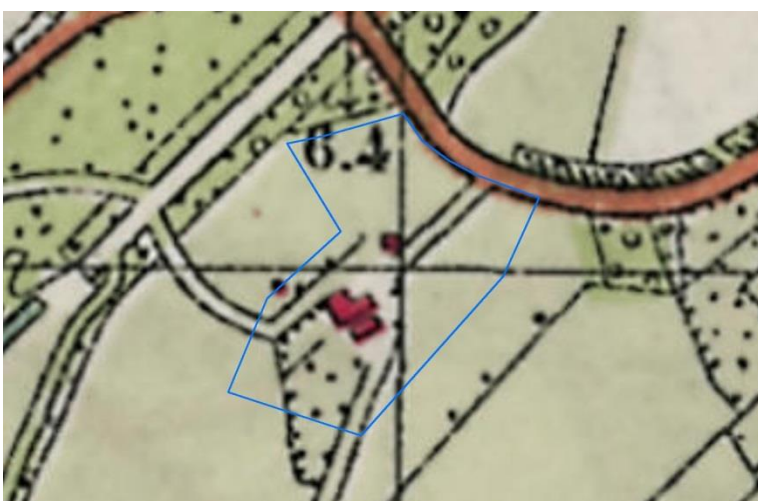
⁸ Lagers/Prins-Schimmel 200, 143.

Afbeelding 6 Plangebied op de Topografische Kaart van 1868. Bron: ArcGIS Online.

Afbeelding 7 Plangebied op de Bonnebladen van 1901. Bron: ArcGIS Online.

Afbeelding 8 Plangebied op de Topografische Kaart van 1950.

Bron: ArcGIS Online.

Afbeelding 9 Plangebied op de Topografische Kaart van 1990.

Bron: ArcGIS Online.

Bouwhistorische waarden (LS04)

Voor bouwhistorische waarden zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- het Rijksmonumentenregister;⁹
- de kadastrale minuut 1811-1832;¹⁰
- de MIP-objecten;¹¹
- de Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG).¹²

Zoals gezegd bevindt zich binnen het plangebied het Rijksmonument 527925.

Huidig gebruik (LS02)

Het plangebied heeft hoofdzakelijk een agrarische bestemming.

Mogelijke verstoringen (LS03)

Voor informatie omtrent bekende verstoringen zoals saneringen en dergelijke is de website van het Bodemloket geraadpleegd.¹³ Hieruit blijkt dat de zone gelegen direct langs de middelweg mogelijk verstoord is tot onbekende diepte door de aanleg van de weg en activiteiten gerelateerd aan de industrie (voorheen) gelegen langs de weg.

Verder is de digitale verstoringenbronnenkaart van de RCE geraadpleegd.¹⁴ De kaart is een selectie uit het bestand 'Vergraven Gronden', van WUR. In 2012 is er door Alterra een GIS-bestand samengesteld met een overzicht van grondbewerkingen, ophogingen en afgravingen, waarbij de opbouw van het bodemprofiel tot ten minste 40 cm diepte is gewijzigd.¹⁵ Hiervoor is informatie opgevraagd bij instanties en organisaties die werkzaamheden (laten) uitvoeren en/of administreren in verband met vergunningverlening en instanties die landgebruik in kaart brengen. Uit de verstoringenbronnenkaart van de RCE komen geen bijzonderheden naar voren met betrekking tot het plangebied.

⁹ <https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/>.

¹⁰ <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/>.

¹¹ <https://cultureelerfgoed.nl/node/1423>.

¹² <https://bagviewer.kadaster.nl/>.

¹³ <http://bodemloket.nl/>.

¹⁴ <https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=Verstoringenbronnenkaart>.

¹⁵ Brouwer/Van der Werff 2012.

3.3 Archeologische waarden (LS04)

Voor de archeologische gegevens omtrent het onderhavige plangebied is het Archeologisch Informatiesysteem (Archis) geraadpleegd, dat alle geregistreerde archeologische monumenten, onderzoeken en vondstlocaties bevat (*kaart 3*). Archeologische monumenten zijn terreinen met een (hoge/zeer hoge) archeologische waarde, die ofwel fysiek (wettelijk en juridisch) beschermd worden, ofwel een planologische bescherming hebben waarbij in het bestemmingsplan voorschriften voor het gebruik zijn opgenomen. Vondstlocaties zijn locaties waar archeologische vondsten zijn gedaan. Deze zijn al dan niet gekoppeld aan een archeologisch onderzoek.

Binnen het plangebied zijn geen archeologische monumenten aanwezig. Ook zijn binnen het plangebied of binnen een straal van 200 meter rondom het plangebied in Archis geen archeologische vondstlocaties geregistreerd. Wel is binnen deze straal in Archis één onderzoek geregistreerd:

- Onderzoeksnummer 2408627100 (archis2: 57138): dit betreft een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek. Op basis van de verkregen boorresultaten kan gesteld worden dat het plan- en onderzoeksgebied conform de verwachting is gelegen op dekzand afzettingen, die op hun beurt worden afgedekt door een gemiddeld 50 tot 70 cm dik pakket enkeerdgrond. Gezien de scherpe overgang tussen beide pakketten is het dekzand in enige mate 'getopt'. Dit hoeft echter niet te betekenen dat er geen archeologische waarden meer aanwezig. Uitspraken hierover alleen op basis van een booronderzoek zijn niet mogelijk. Feit is wel dat de boringen voor het overgrote deel tussen de huidige bebouwing zijn gezet. Op de locaties van de huidige bebouwing zal het eventueel oorspronkelijk aanwezige archeologische niveau bij de aanleg van de ondergrondse mestopvang reeds geheel vernietigd zijn. Boring 3, waar de bodem tot 80 cm - mv, omgezet is, wijst ook in deze richting. Er wordt geadviseerd op basis van de verkregen resultaten om de binnen het onderzoeksgebied voorgenomen ontwikkeling archeologisch te begeleiden (Protocol Opgraven) voor zover daarbij terreindelen worden aangesneden die vandaag de dag niet bebouwd zijn, d.w.z. de meest oostelijke geplande bouwvlek. Dit onderzoek heeft nog niet plaatsgevonden.

Daarnaast bevinden zich in de directe omgeving van het plangebied twee AMK-terreinen:

- AMK-terrein 12176, gelegen ongeveer 300 m ten westen van het plangebied. Dit betreft onderzoeksnummers 2043340100 en 2043340100 (Archis 2 5574), een in 1996 uitgevoerde veldkartering.¹⁶ Dit is een terrein met sporen van bewoning en akkerbouw. In een grijze, circa 0.25 meter dikke, akkerlaag zijn diverse categorieën materiaal aangetroffen, die wijzen op bewoningssporen. Dit geheel wordt overdekt door een plaggendeek van 0.4 tot 1 meter dik. Het aangetroffen materiaal is prehistorisch, vermoedelijk uit het Neolithicum en/of de Bronstijd. Een andere datering is niet uitgesloten. Dit terrein ligt op een dekzandrug.
- AMK-terrein 12177, gelegen ongeveer 750 m ten zuidwesten van het plangebied. Dit betreft onderzoeksnummer 2030007100 (Archis 2 10069), een in 1996 uitgevoerde veldkartering.¹⁷ Dit is een terrein met sporen van bewoning. Gemiddeld 0.25 meter dikke cultuurlaag, afgedekt door een plaggendeek van wisselende dikte. Op de hogere delen van het terrein is het slechts 0.35 meter dik, op lagere delen maximaal 0.55 meter. Het aangetroffen materiaal is prehistorisch, vermoedelijk Neolithisch en/of uit de Bronstijd. Dit terrein ligt op een dekzandvlakte, waarin een rug.

Verder is er zo'n 300 m ten oosten van het plangebied nog een onderzoek geregistreerd:

¹⁶ Visscher 1996.

¹⁷ Visscher 1996.

- Onderzoeksnummer 2682537100 betreft een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek.¹⁸ De conclusie van het onderzoek is dat de oorspronkelijke bodem is verdwenen en opgenomen in de bouwvoor na de ontginning van het gebied en de landbewerking die in de tijd daarna heeft plaatsgevonden. Op basis van de gegevens uit het bureauonderzoek is aan het plangebied een lage verwachting toegekend voor alle perioden vanwege de ligging in een laaggelegen dekzandvlakte waar lage enkeerdgronden voorkomen. Aangezien de landschappelijke ligging en de bodemopbouw overeenkomen met de verwachting blijft de lage verwachting voor alle archeologische perioden gehandhaafd.

3.4 Gespecificeerde archeologische verwachting (LS05)

Door de ligging op een gordeldekzandrug was het plangebied van nature een goede locatie voor nederzettingen. Dit wordt nog versterkt door het feit dat het plangebied is gelegen op de overgang tussen de hoge stuwwallen en het de zuidelijk gelegen veengebieden. Daarnaast kunnen archeologische resten goed bewaard zijn gebleven onder de in de Middeleeuwen opgeworpen enkeerdgrond zonder door moderne ploegwerkzaamheden verstoord te raken. Enkeerdgronden zijn van oudsher geliefde vestigingsplaatsen. De nabijgelegen AMK-terreinen 12176 en 12177 illustreren de potentie van deze omgeving voor intacte sporen uit de periode Neolithicum/Bronstijd.

Binnen het plangebied bevindt zich het historische boerderijcomplex Schevichoven dat vanaf de Late Middeleeuwen in de historische bronnen wordt genoemd. Op het terrein staan enkele historische gebouwen waarvan ten minste één een laatmiddeleeuwse oorsprong heeft.

De archeologische verwachting binnen het plangebied is daarom hoog voor de periode Neolithicum tot en met de Nieuwe Tijd. Het archeologisch spoormateriaal zal vooral bestaan uit sporen van bewoning en landgebruik. Het vondstmateriaal zal vooral bestaan uit aardewerk, glas, metaal (vanaf Bronstijd), (verbrand) bot en bouwmaterialen.

¹⁸ Koeman 2015.

4 Advies vervolgonderzoek (LS05)

Op basis van de uitkomsten van het bureauonderzoek adviseert Vestigia binnen het plangebied een inventariserend veldonderzoek door middel van verkennende boringen uit te voeren om de archeologische verwachting te toetsen. Er zal worden geboord conform de richtlijnen van de gemeente Utrechtse Heuvelrug¹⁹, dat wil zeggen met een minimum van 6 boringen per hectare, hetgeen voor het plangebied neerkomt op ongeveer 16 boringen voor het gehele plangebied. De boringen dienen te worden gezet met behulp van een edelmanboor diameter 7 cm, naar verwachting tot 2 m -mv (0,5 m dieper dan de verstoringsdiepte).

Gezien de omvang van het plangebied kan het vervolgonderzoek ook bestaan uit een gericht verkennend en/of karterend archeologisch onderzoek gericht op de te verstoren locaties.

Het is aan het bevoegd gezag, de gemeente Utrechtse Heuvelrug, om op basis van dit rapport en het daarin geformuleerde advies een besluit te nemen ten aanzien van het vervolgonderzoek. Bij eventuele ingrepen aan de gebouwen behorende bij het rijksmonument (mon.nr. 527925) dient een omgevingsvergunning te worden aangevraagd.

Ook nadat het archeologisch onderzoek is afgerond, blijft de meldingsplicht archeologische toevalsvondst of waarneming van kracht (Erfgoedwet, artikel 5.10 Archeologische toevalsvondst). Aangezien het nooit volledig is uit te sluiten dat tijdens eventueel grondverzet een archeologische toevalsvondst wordt gedaan, is het wenselijk de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht om hiervan zo spoedig mogelijk melding te doen bij het bevoegd gezag, de gemeente Utrechtse Heuvelrug, en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

¹⁹ Luksen-Ijtsma 2014.

Literatuur

- BAKKER, H. DE/J. SCHELLING, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*, Wageningen (Staring Centrum).
- BERENDSEN, H.J.A., 1997: *Landschappelijk Nederland*, Assen.
- BLIJDENSTIJN, R., 2005: *Tastbare Tijd. Cultuurhistorische atlas van de provincie*. Utrecht 2005.
- BROUWER, F./M.M. VAN DER WERFF, 2012: *Vergraven gronden: Inventarisatie van 'diepe' grondbewerkingen, ophogingen en afgravingen*, Wageningen (Alterra-rapport 2336).
- CENTRAAL COLLEGE VAN DESKUNDIGEN ARCHEOLOGIE, 2016: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 4.0, Gouda: <http://sikb.nl/archeologie/richtlijnen/brl-4000>.
- JACOBS, E. 2013: *Middelweg 83b te Leersum (gemeente Utrechtse Heuvelrug). Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*, Amersfoort.
- KOEMAN, S.M., 2015: *Nieuwe Steeg 4, 6, 8a te Leersum. Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek*, Zevenaar (Archeodienst-rapport 693).
- Lägers, H./Prins-Schimmel, 2000: *Leersum. Geschiedenis en Architectuur*. Monumenten Inventarisatie Provincie Utrecht (MIP), Zeist.
- LUKSEN-IJTSMA, A., 2014: *Richtlijn uitvoering archeologisch onderzoek gemeente Utrechtse Heuvelrug september 2014*, Doorn (versie 2.0).
- STIBOKA, 1976: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50000. Toelichting bij de kaartbladen 45 Oost, 's-Hertogenbosch en 46 West en Oost, Vierlingsbeek*, Wageningen (Stichting voor Bodemkartering).
- STIBOKA, 1981: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50000. Toelichting bij kaartblad 51 Oost, Eindhoven*, Wageningen (Stichting Bodemkartering).
- TNO, 2013: *Lithostratigrafische Nomenclator van de Ondiepe Ondergrond, versie 2013*, Utrecht (Retrieved 2018-02-06 from <https://www.dinoloket.nl/nomenclator-ondiep>).
- VISSCHER, H.C.J., 1996: Engen in bodembeschermingsgebieden in de provincie Utrecht, Amsterdam (RAAP-rapport 117).

Digitale bronnen

- ACTUEEL HOOGTEBESTAND NEDERLAND: <https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>
- ARCHEOLOGISCH INFORMATIESYSTEEM (ARCHIS): <https://archis.cultureelerfgoed.nl/#/login>
- ARCGIS ONLINE: arcgisonline.com.
- BEELDBANK RIJSDIENST VOOR HET CULTUREEL ERFGOED: <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/>
- BODEMLOKET: <http://www.bodemloket.nl/>
- GEOLOKET VAN DE OMGEVINGSDIENST REGIO UTRECHT: http://odru.gispubliek.nl/mdzou_basis/client/client.jsp?context=mdzou&guiconfig=mdzou
- KADASTER, BASISREGISTRATIES ADRESSEN EN GEBOUWEN (BAG): <https://bagviewer.kadaster.nl/>
- KADASTER, TIJDREIS OVER 200 JAAR TOPOGRAFIE: <http://topotijdreis.nl/>
- RUIMTELIJKE PLANNEN: <http://www.ruimtelijkeplannen.nl/web-roo/roo/>

Kaarten en bijlage

Kaart 1:	Ligging plangebied
Kaart 2a:	Natuurlijks landschap; geomorfologie
Kaart 2b:	Natuurlijk landschap; bodem
Kaart 3:	Archeologie; inventarisatie
Bijlage 1:	Overzicht van archeologische en geologische perioden

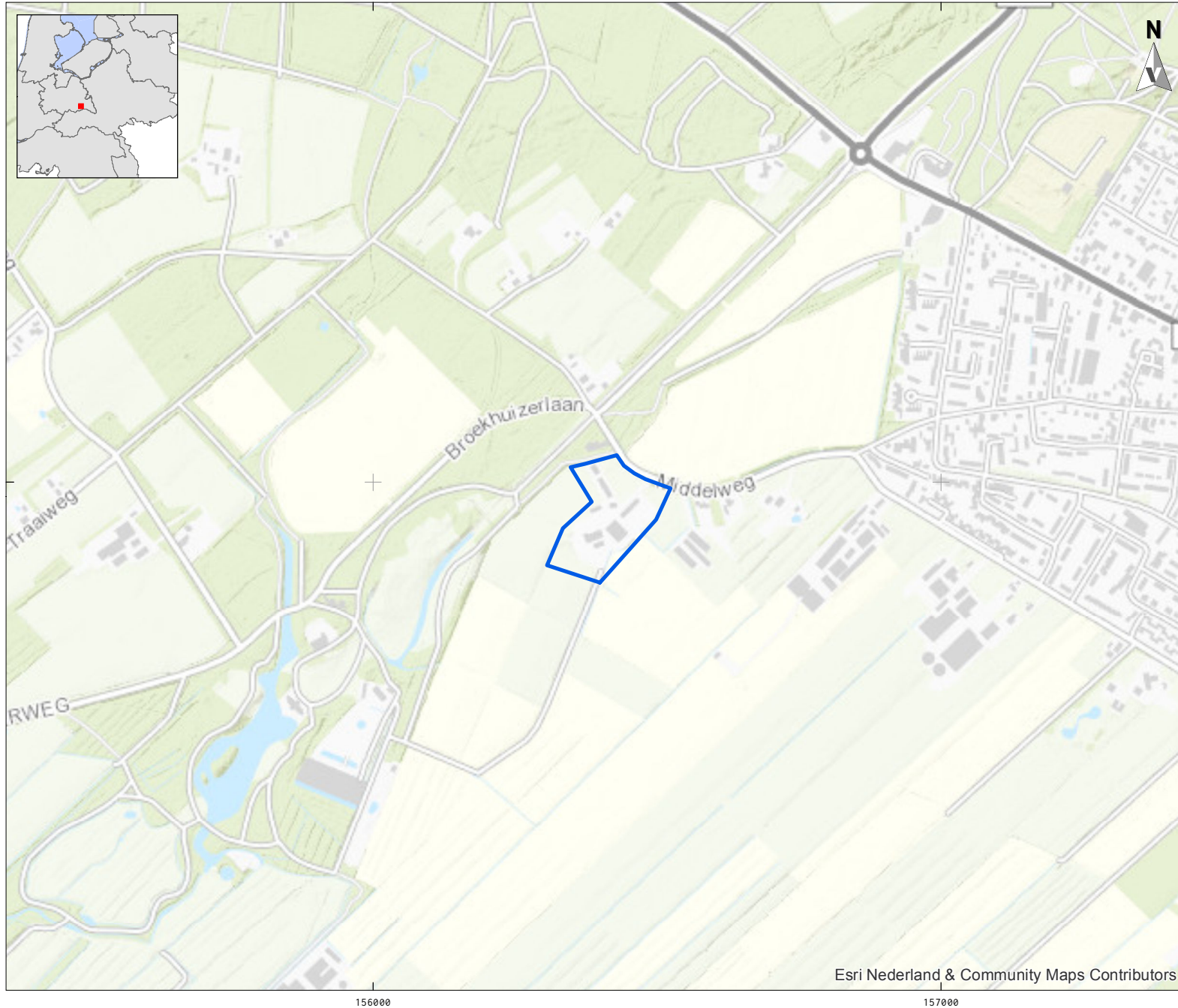
This text was set using the following freely available font software:

Allerta	Copyright (c) 2010, Matt McInerney (http://pixelspread.com), with Reserved Font Name Allerta.
Inconsolata_dz	Copyright (c) 2006, Raph Levien (http://www.levien.com), with Reserved Font Name <Inconsolata>. Copyright (c) 2009, David Zhou (http://blog.nodnod.net/) with Reserved Font Name <Inconsolata_dz>.
Molengo_Vestigia	Copyright (c) 2007, Denis Moyogo Jacquerye, with Reserved Font Name <Molengo>. Copyright (c) 2011, Vestigia BV Archeologie & Cultuurhistorie (www.vestigia.nl), with Reserved Font Name <Molengo_Vestigia>; available at www.vestigia.nl/fonts .

This Font Software is licensed under the SIL Open Font License, Version 1.1.
The license is available with a FAQ at: <http://scripts.sil.org/OFL>

KAART 1 - LIGGING PLANGEBIED

LEGENDA

- Plangebied
- Bebouwing
- Water
- Overige topografie
- Snelweg
- Hoofdweg
- Regionale weg
- Lokale weg

Project: V18-3747: Middelweg 85 Leersum

Rapport: V1612

Datum: Februari 2018

Bron: Top10NL, CC-BY Kadaster nov 2016

Tekenaar: FvP / OS

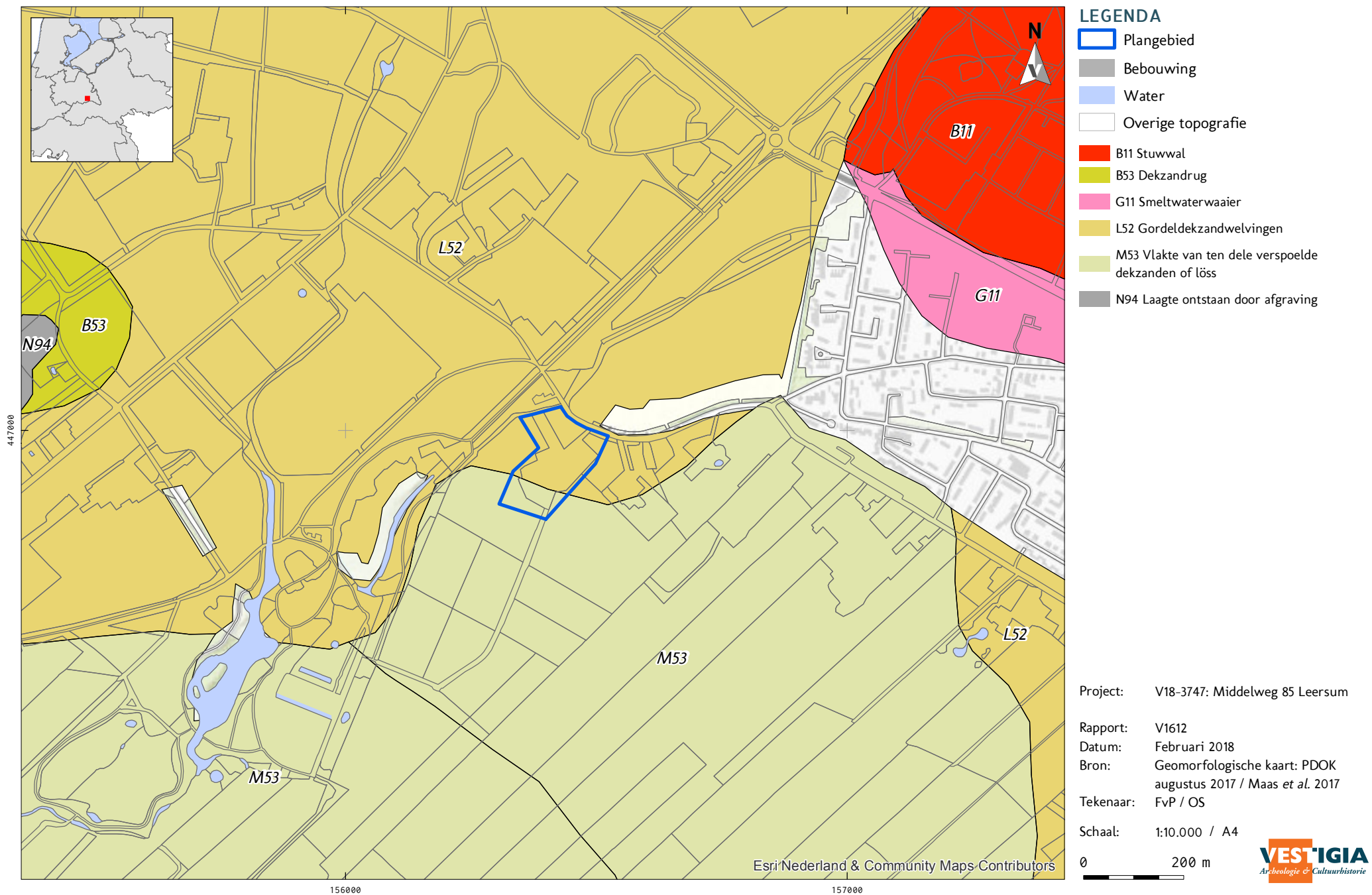
Schaal: 1:10.000 / A4

0 200 m

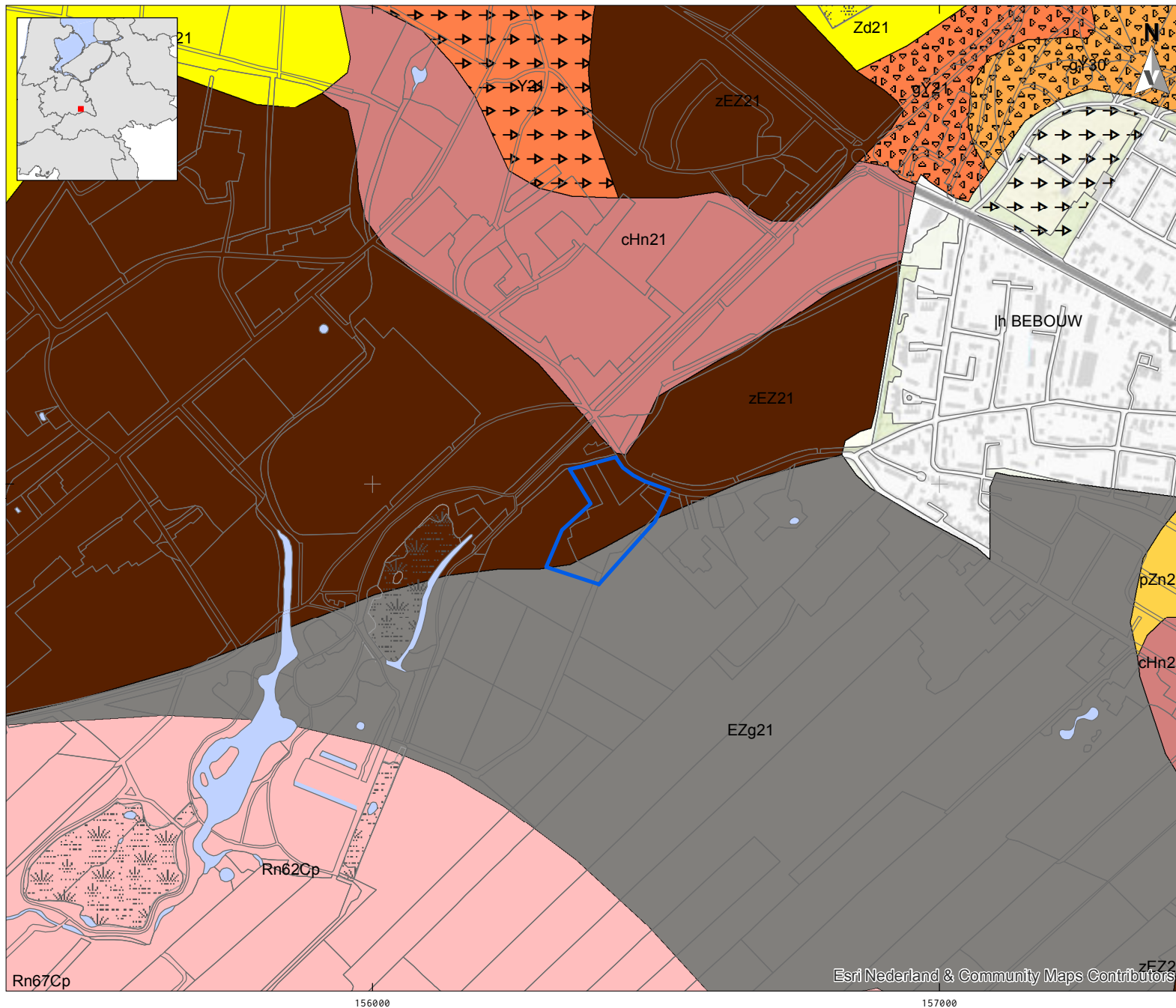
Esri Nederland & Community Maps Contributors

VESTIGIA
Archeologie & Cultuurhistorie

KAART 2A - NATUURLIJK LANDSCHAP; GEOMORFOLOGIE

KAART 2B - NATUURLIJK LANDSCHAP; BODEMKAART

LEGENDA

- Plangebied
- Bebouwing
- Water
- Overige topografie
- Gemodificeerde natuur
- Vergravingen
- Bijzonderheden bovengrond
- g--, Grind in de bovengrond, ondieper dan 40 cm beginnend
- Afwijkende ondergronden
- ..p, Pleistoceen zand beginnend tussen 40 en 120 cm
- Y21 Holtpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Y30 Holtpodzolgronden; grof zand
- cHn21 Laarpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- EZg21 Lage enkeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- zEZ21 Hoge zwarte enkeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- pZn21 Gooreerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Zd21 Duinvaaggronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Rn62C Kalkloze poldervaaggronden; zavel en lichte klei, profielverloop 2
- Rn67C Kalkloze poldervaaggronden; zavel en lichte klei, profielverloop 3, of 3 en 4

Project: V18-3747: Middelweg 85 Leersum

Rapport: V1612

Datum: Februari 2018

Bron: Bodemkaart; PDOK juli 2017

Tekenaar: FvP / OS

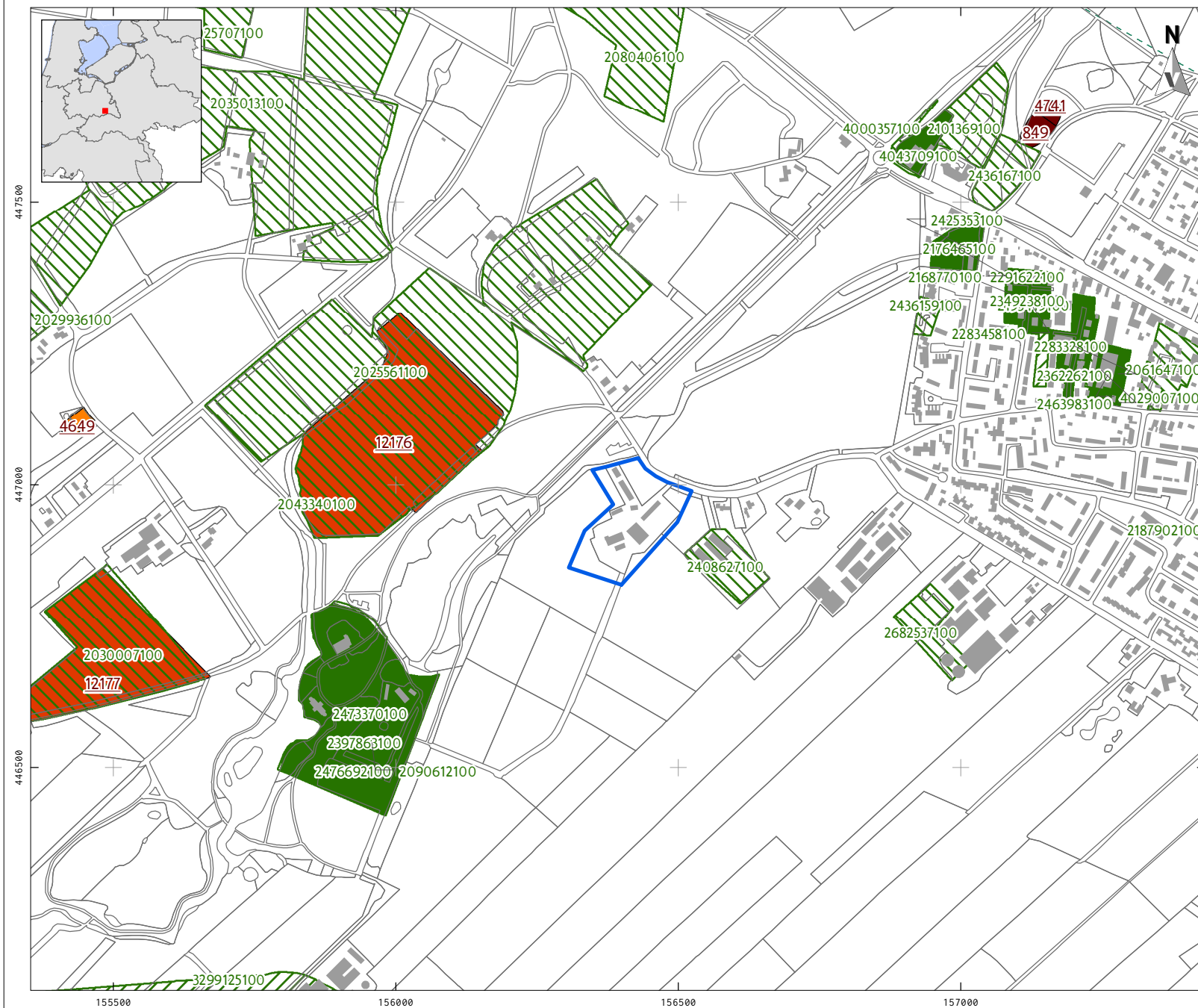
Schaal: 1:10.000 / A4

0 200 m

VESTIGIA
Archeologie & Cultuurhistorie

Esri Nederland & Community Maps Contributors

KAART 3 - ARCHEOLOGIE

LEGENDA

Plangebied

Bebouwing

Water

Overige topografie

Onderzoeken

Archeologisch: opgraving of proefsleuven

Archeologisch: booronderzoek

Archeologisch: bureauonderzoek

Archeologisch: (veld)kartering

AMK-terreinen

Terrein van hoge archeologische waarde

Terrein van zeer hoge archeologische waarde

Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd

Project: V18-3747:

Rapport: V1612

Datum: Februari 2018

Bron: Onderzoeken, Vondstlocaties
RCE 17 november 2017
Monumenten, RCE juli 2014

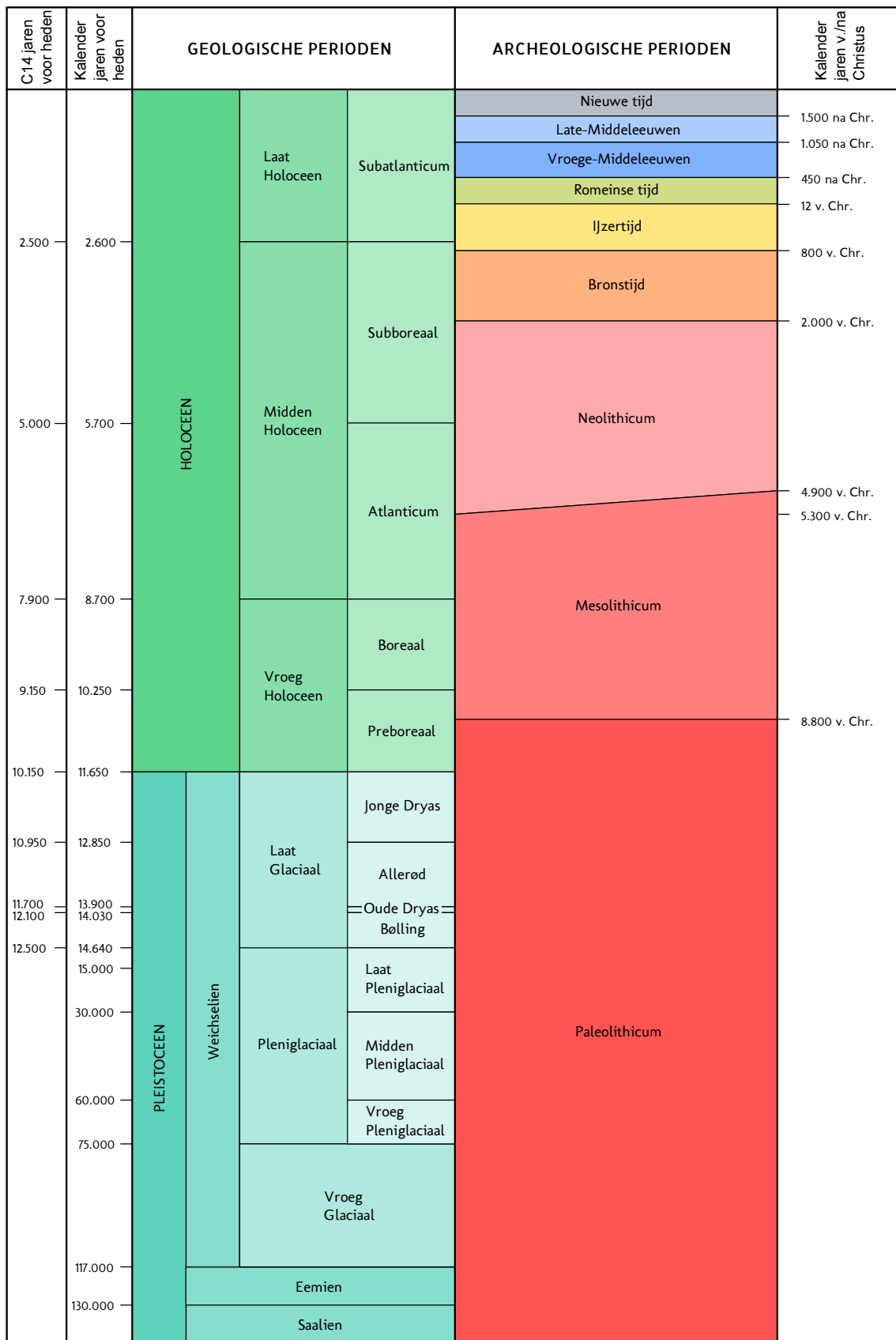
Tekenaar: FvP

Schaal: 1:10.000 / A4

0 200 m

VESTIGIA
Archeologie & Cultuurhistorie

Bijlage 1 Overzicht archeologische en geologische perioden

C14 ouderdommen en gekalibreerde ouderdommen van het Holoceen volgens Van Geel et al. (1980/1981). C14 ouderdom van het Laat Glaciaal volgens Hoek (2001/2008) en gekalibreerde ouderdommen van het Laat Glaciaal volgens Rasmussen et al. (2006). Overige pleistocene chronostratigrafie volgens Westerhoff et al. (2003). Archeologische perioden van de prehistorie volgens Louwe Kooijmans et al. (2005) en overige archeologische perioden volgens Archis.

Periode	Van - tot
Vroeg-Paleolithicum	tot 300.000 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	300.000-35.000 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	35.000-8800 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	88.00-7100 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	7100-6450 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	6450-4900 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	5300-4200 voor Chr.
Midden-Neolithicum	4200-2850 voor Chr.
Laat-Neolithicum	2850-2000 voor Chr.
Vroege-Bronstijd	2000-1800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	1800-1100 voor Chr.
Late-Bronstijd	1100-800 voor Chr.
Vroege-IJzertijd	800-500 voor Chr.
Midden-IJzertijd	500-250 voor Chr.
Late-IJzertijd	250-12 voor Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	12 voor-70 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	70-270 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	270-450 na Chr.
Vroege-Middeleeuwen	450-1050 na Chr.
Late-Middeleeuwen	1050-1500 na Chr.
Nieuwe Tijd A	1500-1650 na Chr.
Nieuwe Tijd B	1650-1850 na Chr.
Nieuwe Tijd C	1850-1950 na Chr.

Vestigia BV *Archeologie & Cultuurhistorie*
Spoorstraat 5
3811 MN Amersfoort
Nederland

Telefoon 033 277 92 00
E-mail info@vestigia.nl
Website www.vestigia.nl

K.v.K. Gooi- en Eemland 32078894

Erfgoedingenieurs

“Engineering the past, creating the future”

